

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора, члена-кореспондента НАМН України Татарчук Тетяни Феофанівни на дисертаційну роботу А.Х. Сібіханкулова «Роль трансвагінальної ехографії в діагностиці доброкісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервіксу» представленої на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.23 – променева діагностика, променева терапія.

Науковий керівник: доктор медичних наук, професор Харківської медичної академії післядипломної освіти МОЗ України, завідувач кафедри ультразвукової діагностики Абдуллаєв Різван Ягубович.

Актуальність обраної теми дисертації. Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається тим, що необхідно поліпшити діагностику доброкісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку на тлі ектопії цервіксу шляхом розробки комплексу сонографічних критеріїв за допомогою трансвагінального ультразвукового дослідження.

Шийка матки (ШМ) є одним з найпоширеніших органів-мішеней при ураженнях жіночих статевих органів. Ектопія ШМ виявляється у 50–85 % жінок репродуктивного віку і приблизно у 15 % з них – випадково, без клінічної симптоматики. Ектопія може підтримувати запальний процес у ШМ внаслідок інфікування ерозованих крипт, оскільки мікроорганізми можуть довго існувати в їх глибоких відділах. Ускладнений перебіг ектопії на тлі запального процесу в поєднанні з ВПЛ інфекцією може зумовити розвиток дисплазії.

Кольпоскопія і цервікоскопія залишаються основними методами діагностики захворювань шийки матки. При цьому метод не може візуалізувати глибокі шари ендоцервіксу, оцінити патологічні процеси при

їх глибокій локалізації в менопаузальному віці та в постпроцедурному періоді після ексцизійних методів лікування. Трансвагінальна ехографія є найбільш поширеним методом діагностики більшості захворювань матки і придатків. Однак в діагностиці патологічних процесів в області зовнішнього зіву і перехідній зоні шийки матки, ендоцервіксу роль трансвагінальної ехографії представлена в нечисленних публікаціях. Автором поставлена мета поліпшити діагностику деяких фонових захворювань шийки матки за допомогою трансвагінальної ехографії.

Для досягнення поставленої мети Артур Хасбійович Сібіханкулов визначив наступні задачі дослідження: розробити методику візуалізації зовнішнього зіву і перехідної зони шийки матки; вивчити кількісні та якісні параметри ендоцервіксу і всієї шийки матки у різних періодах менструального циклу; порівняти дані кольпоскопії і трансвагінальної ехографії у діагностиці ерозії шийки матки, визначити найбільш значущі ехографічні ознаки ускладненої ектопії цервіксу; визначити найбільш значущі ехографічні ознаки різних форм хронічних цервіцитів; розробити спосіб діагностики ступеня гіперплазії ендоцервіксу; диференційно-діагностичні критерії доброкісних захворювань шийки матки.

Таким чином, актуальність дисертаційної роботи Артура Хасбійовича Сібіханкулова на тему «Роль трансвагінальної ехографії в діагностиці доброкісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервіксу», не викликає сумніву.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота (№ 0114U006462; код за ЄДРПОУ (ідентифікаційний номер) 01896872) запланована та виконувалась як самоініціативна і відповідає основним напрямам наукових досліджень закладу, у якому виконана.

Новизна дослідження та отриманих результатів.

У дисертаційній роботі автором на підставі результатів обстеження репрезентативних груп хворих із наявністю ектопії шийки матки удосконалено діагностику фонових захворювань. Визначено якісні та кількісні ультразвукові параметри змін ендоцервіксу в різні фази менструального циклу у жінок репродуктивного віку, що дало змогу використовувати їх у диференціальній діагностиці його патології. Вперше обґрунтовано і запропоновано новий спосіб проведення трансвагінальної візуалізації зовнішнього зіва і перехідної зони шийки матки, що дає змогу діагностувати ектопії (псевдоерозії), CIN I та інші патологічні зміни цієї локалізації. Вперше розроблено спосіб діагностики ступеня гіперплазії ендоцервіксу, який дає змогу чітко визначити її наявність, а також проводити диференціальну діагностику з іншими патологічними змінами слизової цервікса. Вперше розроблений спосіб ультразвукової диференціальної діагностики патології шийки матки, що поліпшує діагностику хронічного цервіциту, цервікального ендометріозу, поліпів. Удосконалено методологію ультразвукового дослідження шийки матки, яка показала високу інформативність при зіставленні з даними кольпоскопії в діагностиці ерозії цервікса, CIN I і цервікальних поліпів.

Практичне значення отриманих результатів.

Практична значимість отриманих результатів полягає у виявленні високої ефективності і доступності ультразвукового методу і надають можливість ввести його в алгоритм обстеження хворих з патологіями шийки матки. Удосконалена методика трансвагінального ультразвукового дослідження шийки матки, що полягає в можливості стандартизації дослідження шляхом визначення чітких анатомічних орієнтирів, стандартних проекцій і режимів ехографії, дає змогу визначити зміни зовнішнього зіва і перехідної зони шийки матки, а також ендоцервіксу. Розроблений спосіб діагностики ступеня гіперплазії ендоцервіксу і

диференціальної діагностики патології шийки матки дозволяє визначити тактику лікування як в амбулаторно-поліклінічних прийомах, так і в умовах стаціонару. Отримані дані трансвагінального ультразвукового дослідження доповнюють результати клініко-лабораторного і кольпоскопічного дослідження, розширяють можливості неінвазивної діагностики патологічних процесів у глибоких шарах ендоцервіксу і строми ШМ, а також дають змогу оцінити ефективність лікування. Результати досліджень упроваджено в навчальну роботу кафедри ультразвукової діагностики ХМАПО, у практику лікувально-діагностичного центру «Ортомед просперитас» (м. Полтава), Полтавської обласної клінічної лікарні ім. М. В. Скліфосовського, КНП «Міський перинатальний центр» Харківської міської ради, КНП «Міська клінічна лікарня швидкої та невідкладної медичної допомоги ім. проф. О. І. Мещанінова» Харківської міської ради, ЛДЦ ТОВ «Доктор Алекс» (м. Харків).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Отримані автором результати, висновки та рекомендації базуються на детальному обстеженні достатньої кількості хворих - 187 жінок репродуктивного віку (19-45 років) з різними видами доброкісних захворювань шийки матки на тлі ектопії цервікса, а також 124 здорових жінок контрольної групи (19-45 років) з використанням клінічного, лабораторного, різнопланового ультразвукового дослідження, кольпоскопії, цитологічного і гістологічного дослідження. Обґрунтовано доцільність застосування комплексного ультразвукового дослідження як на етапі первинного обстеження пацієнтів, так і в процесі динамічного моніторингу перебігу захворювання під впливом комплексного лікування.

Всі ультразвукові дослідження проведені на сучасній апаратурі, що підтверджує інформативність і достовірність отриманих результатів. За допомогою високочастотного трансвагінального датчика дисертантом

визначені кількісні параметри циклічних змін ендоцервіксу в залежності від періоду менструального циклу, вивчені ехографічні ознаки істинної і псевдоерозій шийки матки, що особливо важливо. Статистична обробка отриманих результатів проведена традиційними засобами варіаційної статистики, а також математичним аналізом діагностичної значущості ехографічних показників. Висновки і практичні рекомендації є логічними і є аналізом результатів дослідження. Вищесказане підтверджує високу ступінь обґрунтованості основних наукових положень, висновків дисертації.

Оцінка дисертаційної роботи за змістом

Дисертаційна робота викладена літературною українською мовою та відповідає сучасним вимогам. Дисертація складається зі вступу, огляду літератури, характеристики матеріалу і методів дослідження, власних досліджень (розділи 3.1-3.6), аналізу отриманих результатів, висновків і списку використаних літературних джерел.

У **вступі** дисертації відображені актуальність досліджуваної проблеми, обґрунтована доцільність проведення дослідження, сформульована мета і завдання дослідження, викладено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, висвітлено особистий внесок здобувача, наведено дані про апробацію результатів дисертації.

Перший розділ досить чітко висвітлює головні проблеми діагностики доброкісних патологій шийки матки, займає 20 сторінок, та визначає поставлені автором завдання дослідження.

У **другому** розділі «Матеріали і методи дослідження, загальна характеристика обстежених хворих» автор надає інформацію про групи пацієнтів, також повно висвітлює особливості методик обстеження, використаних автором. З роботи видно, що основні групи пацієнтів для наукового аналізу були відібрані з понад 2000 жінок, які звернулися з приводу гінекологічних проблем. Нормальна ультразвукова картина

структурі шийки матки була вивчена у жінок порівняльної групи (без змін ШМ) за результатами комплексного клініко-лабораторного і кольпоскопічного дослідження. Більшість ультразвукових даних були звірені з результатами кольпоскопії, цитологічного дослідження. Вивчення сонографічних параметрів циклічних змін ендоцервіксу проводилося шляхом ультразвукового моніторингу.

У третьому розділі представлені результати ультразвукової семіотики добрякісних (патологічних процесів) захворювань шийки матки у жінок на тлі ектопії цервікса. У розділі 3.1. автором проводилась порівняльна оцінка візуалізуючої здатності трансабдомінальної та трансвагінальної ехографії. Визначалась частота візуалізації ендo- та ектоцервіксу, внутрішнього і зовнішнього зіву, судинних сигналів ендоцервіксу, ектоцервіксу, субсерозних шарів строми шийки матки обома способами ехографії. Візуалізація зовнішнього зіву заснована на власній методиці автора, яка захищена патентом на корисну модель. У розділ 3.2. показані можливості трансвагінальної ехографії в діагностиці ектопії шийки матки. Автором показано основні ехографічні ознаки ектопії шийки матки. Встановлено, що при ультрасонографії субектоцервікальні кісти визначаються краще, ніж при кольпоскопії. Ультразвукова діагностика гострого цервіциту представлена в розділі 3.3. Розділи 3.4.-3.5. присвячені вивченню ультразвукової семіотики хронічного цервіциту, яка залежить від переважної локалізації запального процесу. Ультразвукова характеристика фонових захворювань шийки матки представлена в розділі 3.6. Діагностика гіперплазії ендоцервіксу заснована на власній методиці автора. Розроблено кількісні і якісні ехографічні ознаки залізисто-фіброзної і аденоматозної гіперплазії ендоцервіксу. Встановлено, що основною ультразвуковою ознакою залозистого поліпа є наявність судинної ніжки, а аденоматозного поліпа - посилена інтранодуллярна васкуляризація. При порівнянні ультрасонографії та кольпоскопії в діагностиці СІН I чутливість

трансвагінальної ехографії склала 81,8%, специфічність - 50,0%, точність - 76,9%.

Завершують роботу **висновки і практичні рекомендації**, які є обґрунтованими, в повній мірі відповідають поставленій меті і завданням роботи і логічно відображають суть дослідження.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях

За темою дисертації опубліковано 22 наукові праці, з них 5 (1 одноосібна самостійна) у провідних фахових виданнях, затверджених ДАКом України, 5 – у зарубіжних наукових медичних журналах (у тому числі в одному, що входить у Scopus), вісім тез у матеріалах українських та міжнародних з'їздів, конгресів і конференцій, отримано три патенти України на корисну модель. У статтях, надрукованих у журналах, затверджених ВАК України, матеріали дисертації знайшли повне відображення.

Особистий внесок здобувача.

Дисертантом сумісно з науковим керівником обрано тему дисертаційного дослідження, складено план та розроблено основну стратегію виконання роботи. Автором роботи самостійно проведено патентноінформаційний пошук, аналіз літературних джерел, обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його мету і завдання. Проведено набір клінічного матеріалу, оброблено і проаналізовано результати досліджень, обґрунтовано висновки і практичні рекомендації. Дисертантом самостійно проведено УЗД, результати яких включено в роботу, зроблено їх аналіз і статистичну обробку. У статтях, написаних у співавторстві, реалізовано ідеї дисертанта. Виконано впровадження наукових розробок у практику лікувальних закладів.

Оцінка змісту дисертації.

Дисертація (168 сторінок) побудована за класичним зразком, вона містить всі необхідні складові частини (4 глави, глава 3 складається з 6 розділів) з інформацією про стан проблеми на сучасному рівні розвитку науки, невирішенні питання, методики виконання оригінальних досліджень, характеристику власних результатів, заключну частину, перелік літературних джерел (235 найменувань, у тому числі 85 - кирилицею, 150 – латинським шрифтом). Робота ілюстрована 35 таблицями і 40 малюнками.

Практичне значення – рекомендації, наведені в дисертації, можуть поліпшити ультразвукову діагностику доброкісних захворювань шийки матки на тлі ектопії цервікса. Запропоновані кількісні і якісні сонографічні показники дозволять диференціювати більшість фонових захворювань шийки матки і допомогти визначити тактику лікувальних заходів. Використання кольорового, енергетичного та імпульсного допплера дозволить підвищити діагностичне значення методу при гострих і хронічних цервіцітах, гіперплазії ендоцервіксу, цервікальних поліпів.

Розроблені автором спосіб проведення трансвагінальної візуалізації зовнішнього зіву і перехідної зони шийки матки, спосіб діагностики ступеня гіперплазії ендоцервіксу, спосіб ультразвукової диференціальної діагностики патології шийки матки можуть бути використані у всіх гінекологічних відділеннях районних, міських лікарень, а також для педагогічного процесу на циклах спеціалізації з ультразвукової діагностики.

Зауваження

Дисертаційна робота містить ряд зауважень по оформленню роботи:

1. Дисертація написана із значними орфографічними помилками.
2. Деякі діаграми насичені цифрами, що ускладнює виділення серед них найбільш значущих.
3. Висновки великі, було б доцільно скоротити їх.

Приведені зауваження є несуттєвими і не знижують загальної позитивної оцінки дисертації.

Запитання до автора в межах наукової дискусії.

1. Яку діагностичну значимість має ультразвукова доплерографія при диференціації різних видів гіперплазії ендоцервіксу?
2. Чим відрізняється гострий цервіцит і CIN I за даними ехографії?
3. Які особливості кольпоскопії і трансвагінальної ехографії в діагностиці цервікальних поліпів в залежності від локалізації?

При розгляді дисертаційної роботи не було виявлено порушень академічної добродетелі

Висновок

Дисертаційна робота Артура Хасбійовича Сібіханкулова «Роль трансвагінальної ехографії в діагностиці доброкісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервіксу» подана на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.23 – променева діагностика, променева терапія присвячена актуальній проблемі сучасної гінекології, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Таким чином, враховуючи актуальність теми, обсяг проведеного дослідження, обґрунтованість та наукову новизну висновків і практичних рекомендацій, позитивні характеристики отриманих результатів впроваджень у практику, дисертаційна робота асистента кафедри ультразвукової діагностики ХМАПО А.Х. Сібіханкулова «Роль трансвагінальної ехографії в діагностиці доброкісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервіксу» є завершеним кваліфікованим науковим дослідженням, в якому вирішено актуальну наукову проблему – підвищення ефективності діагностики доброкісних захворювань ШМ у жінок РВ з ектопією цервіксу шляхом

розробки комплексу сонографічних критеріїв за допомогою ТВ УЗД у режимах сірої шкали і допплерівського картування.

Не викликає жодних сумнівів значущість даної дисертаційної роботи для практичної охорони здоров'я.

За методичним забезпеченням, науковою новизною отриманих даних та їх практичною значущістю дисертаційна робота А.Х. Сібіханкулова «Роль трансвагінальної ехографії в діагностиці доброкісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервіксу» відповідає вимогам п. 12 «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань» ДАК України, які висуваються щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.23 – променева діагностика, променева терапія, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук.

Офіційний опонент,
доктор медичних наук, професор,
член.-кореспондент НАМН України
ДУ «Інститут педіатрії, акушерства
і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової
НАМН України», завідувач відділення
ендокринної гінекології

ОСОБИСТИЙ ПІДПІС ЗАСВІДЧЮЮЩОГО
Т.Ф. Татарчук
ЧЕРГОВИЙ СЕКРЕТАР ІНСТИТУТУ

Підпис професора Т.Ф. Татарчук засвідчує